

Het Gallo-Romeins Museum en het
Nederlands Klassiek Verbond (NKV) stellen voor:

Spraakwater

i.s.m. Davidsfonds Academie, het Koninklijk Limburgs Geschied- en
Oudheidkundig Genootschap Tongeren (KLGOG), Markant en Vormingplus
Limburg

donderdag 19 oktober 2017

Over tempelslaap, religieuze trance en meditatie. Een hedendaagse interpretatie van het leerdicht van Parmenides, de priester van Elea (515-440 v.C.)

drs. Steven Coesemans (KU Leuven)

Parmenides van Elea (515-440 v.C.) is een van de bekendste Griekse filosofen uit de periode vóór Socrates. De westerse traditie beschouwt hem over het algemeen als de grondlegger van de logica en de eerste filosoof die zich bezighield met het 'Zijn'. Maar Parmenides was niet alleen filosoof. Hij vervulde meerdere belangrijke maatschappelijke functies, zoals priester, staatsman en zelfs mysticus.

Op basis van onderzoek op inscripties herinterpreteert Steven Coesemans het zogenaamde leerdicht van Parmenides (*Over de Natuur*) in het licht van de rituele praktijken uit de 6de eeuw v. Chr. Concreet zal hij ingaan op de incubatie, een religieuze trance waarin men meent contact te hebben met de goden. Parmenides' werk zal geïnterpreteerd worden als een beschrijving van – en een aansporing tot – deze antieke manier van mediteren, die in haar wezen bestaat uit een eenwording van denken en zijn.

donderdag 16 november 2017

Brain, Gold, Frankincense and Myrrh. Wat de kaakresten van een dromedaris in Romeins Tongeren ons vertellen over de toekomst

Koen Vanmechelen (kunstenaar)

Een verrassing van formaat, enige tijd geleden in Tongeren: men trof er schedelfragmenten van een dromedaris uit de Romeinse tijd aan! Het was nog maar de tweede keer dat resten van 'Romeinse' kamelen of dromedarissen opdoken bij opgravingen in België. In het Romeinse Rijk waren deze dieren nochtans geen onbekenden. Ze dienden als lastdieren voor het transport van handelswaren en voor militaire doeleinden. Tastbare sporen lieten de meeste niet na.

In een column in Het Belang van Limburg stelde Koen Vanmechelen dat de Tongerse dromedaris geen toevalsvondst is: 'Een dromedaris was nooit een dier dat bij een woestijn of piramide hoorde. Kameelachtigen komen oorspronkelijk uit Noord-Amerika en wisten zich overal ter wereld en te allen tijde aan te passen aan de ecosystemen waar het lot hen naartoe dreef. Ze behoorden nooit tot een bepaalde streek of continent. Er bestaan geen autochtonen of allochtonen op onze planeet.'

Het mooie dier vertelt ons volgens Koen Vanmechelen ook iets over de toekomst. Kameelachtigen hebben een dubbel immuunsysteem ontwikkeld. Het zogenaamde 'adaptief immuunsysteem' van dromedarissen is volgens Vanmechelen een mysterie dat als een wortel voor onze neus hangt. De boodschap die hij brengt is alvast duidelijk en prikkelend: soepelheid van aanpassing was het verleden en is de toekomst.

donderdag 21 december 2017

Ontstaan, verspreiding en impact van de huiskat, een van onze oudste gezelschapsdieren

prof. Wim Van Neer (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen Brussel)

Een groot deel van onze huiskatten stamt af van gedomesticeerde katten die rond 500 v. Chr. in Egypte leefden. Tot die conclusie kwam een internationaal team wetenschappers met daarbij ook Wim Van Neer, na uitvoerig DNA-onderzoek.

Alle gedomesticeerde katten zijn afstammelingen van *Felis silvestris lybica*, een van de vijf ondersoorten van de wilde kat die voorkomt in het Nabije Oosten en Noord-Afrika. Deze wilde kat werd ongeveer 10.000 jaar geleden door landbouwers in Zuidwest-Azië getemd en stak 6.000 jaar geleden de Bosporus over, naar Europa. De tweede golf, vanuit Egypte, bleek echter belangrijker. De genetische variant die huiskatten uit Egypte typeert, komt in onze contreien vaker voor dan de variant uit Zuidwest-Azië. De verspreiding vanuit Egypte begon ongeveer 2.500 jaar geleden, via belangrijke handelsroutes. De dieren kwamen Europa binnen via het Middellandse Zeegebied.

De onderzoekers achterhaalden verder ook dat 'mooie' katten een vrij modern fenomeen zijn. Zij gingen na wanneer het gen voor de gevlekte kat opdook en zich verspreidde. Daaruit blijkt dat de mens er pas vanaf de middeleeuwen in slaagde te experimenteren met het uiterlijk van katten. Dat is laat in vergelijking met andere gedomesticeerde dieren. Dat het bij de kat zolang duurde, heeft wellicht met zijn karakter te maken. Een kat laat zich niet zomaar opsluiten om te selecteren en te fokken.

donderdag 18 januari 2018

Spiegelzee. De geschiedenis van de aarde en haar bewoners aan de hand van de fluctuaties van het zeeoppervlak

prof. emeritus Salomon Kroonenberg (TU Delft)

Wie zich zorgen maakt over een stijgende zeespiegel, vergeet volgens de Nederlandse geoloog Salomon Kroonenberg dat de mensheid zoiets al heeft meegemaakt. Zowat 120.000 jaar geleden stond de zeespiegel zes meter hoger dan nu. In het koudste deel van de laatste ijstijd, 20.000 jaar geleden, stond hij dan weer 120 meter lager en lag de Noordzee droog. De stijging die daar door het afsmelten van de ijskappen weer op volgde, ging soms wel twintig keer zo snel als nu.

Onze voorouders hebben onvoorstelbare zeespiegelveranderingen meegemaakt, die grote gevolgen hadden voor hun leefmilieu. Prof. Kroonenberg vertelt op toegankelijke wijze wat de oorzaken daarvan zijn.

donderdag 15 februari 2018

Nefertiti op de troon. Nieuwe inzichten in het leven van een Egyptische koningin

Athena Van der Perre (KU Leuven)

Nefertiti is een van de meest tot de verbeelding sprekende personages uit de geschiedenis van het oude Egypte. Echtgenote van de zogenaamde ketterkoning Echnaton, (stief)moeder van Toetanchamon, mooiste vrouw van Egypte,... Nefertiti is niet onder een noemer te vatten. Door de tumultueuze periode waarin ze leefde, weten we bovendien maar weinig over het leven (en de dood) van deze intrigerende vrouw. Zo ontstonden tal van verzinsels en speculaties die gaandeweg 'feiten' werden. *Fake* feiten.

Recent wetenschappelijk onderzoek, waarin egyptologe Athena Van der Perre een belangrijke rol speelde, bracht een aantal nieuwe en verrassende feiten aan het licht. Zo blijkt dat Nefertiti niet langer als een - weliswaar mooi - leeghoofdje kan beschouwd worden, maar dat ze zelf de touwtjes in handen had. Ze zou uiteindelijk zelfs de troon bestijgen na het overlijden van haar echtgenoot. Dat beeld staat in schril contrast met de gangbare opinie die meent dat Echnaton na zijn dood gedurende een zeer korte periode werd opgevolgd door een zekere Semenkheper, die op zijn beurt werd opgevolgd door de kind-koning Toetanchamon. In dat verhaal speelde Nefertiti slechts een bescheiden bijrolletje.

Athena Van der Perre gaat tijdens deze lezing in op de recentste ontwikkelingen in het onderzoek naar de zogenaamde Amarna-dynastie en beantwoordt zoveel mogelijk vragen over de mooie koningin Nefertiti.

donderdag 15 maart 2018

Van Romeinse stadswoning tot gotische kerk. De opgravingen onder de O.L.V.-Basiliek van Tongeren

Alain Vanderhoeven (Vlaamse Gemeenschap, Agentschap Onroerend Erfgoed)

Van 1999 tot 2008 vonden in de O.L.V.-Basiliek van Tongeren grootscheepse archeologische opgravingen plaats. Daarbij kwamen sporen van de Romeinse tot de recente tijden aan het licht, en vele duizenden vondsten. De studie ervan legt de opkomst en neergang van een Romeins stadsdeel bloot. We krijgen ook een goed beeld van de ontwikkeling van een vroegmiddeleeuws christelijk gebedshuis tot de huidige gotische kerk.

Alain Vanderhoeven was nauw bij het onderzoek betrokken. Hij zet de belangrijkste resultaten op een rij en reconstrueert de geschiedenis van de plek. Dat fascinerende verhaal begon ruim tweeduizend jaar geleden met een Romeinse stadswoning.

De lezingen vinden plaats in het auditorium van het
Gallo-Romeins Museum
Kielenstraat 15
B- 3700 Tongeren

De lezingen beginnen om 20.00u.

Toegang: € 5
Toegang leden NKV en KLGOG: gratis

Voor meer informatie:
Tel: +32 (0)12 67 03 30
E-mail: grm@limburg.be
www.galloromeinsmuseum.be

